

Plan van aanpak verplaatsing dassen Veldschuur Malden

Verslag opgesteld door Stichting
Das&Boom in opdracht van de
gemeente Heumen
Beek-Ubbergen, juli 2016

Inhoudsopgave

1. Inleiding	3
2. Beleidskader	4
3. Locatie omschrijving	5
4. Impact werkzaamheden	6
5. Plan van aanpak verplaatsing dassenburcht	8
5.1 Passieve of actieve verplaatsing?	8
5.2 Actieve verplaatsing	10
6. Flora- en faunawet	13

Foto voorzijde: locatie deel van de dassenburcht tegen de af te breken sporthal aan.

1. Inleiding

De gemeente Heumen is voornemens om op het terrein van Laco Sportcentrum Malden (“De Veldschuur”) een nieuw sportcentrum en woningen te realiseren. In september 2016 zal het bestemmingsplan ter visie worden gelegd waarna de planning is om eind 2017/begin 2018 te starten met de bouwwerkzaamheden. Op dit terrein bevindt zich een bewoonde dassenburcht (zie rapport “Onderzoek naar de aanwezigheid van dassen Veldschuur Malden” Das&Boom, juli 2016). Stichting Das&Boom is gevraagd om te onderzoeken of de dassenburcht toekomst heeft in dit gebied en indien dit niet het geval is op welke manier de Das verhuisd dient te worden.

2. Beleidskader

Juridische bescherming das:

In 2002 is de Flora- en faunawet ingevoerd, waarbij zowel de das als zijn burcht beschermd zijn. Dassen en dassenburchten mogen niet verstoord of vernietigd worden. In 2005 is deze bescherming uitgebreid waardoor er ook voor een ingreep in het landschap een zogenaamde Habitattoets uitgevoerd dient te worden, waarin maatschappelijk belang, gebrek aan alternatieven en het minimaliseren van negatieve effecten aangetoond dienen te worden alvorens er sprake kan zijn van compensatie. Bij deze toets wordt niet alleen gekeken naar effecten op de dieren zelf, maar ook naar effecten op de dassenburchten, voedselgebieden en migratieroutes.

3. Locatieomschrijving

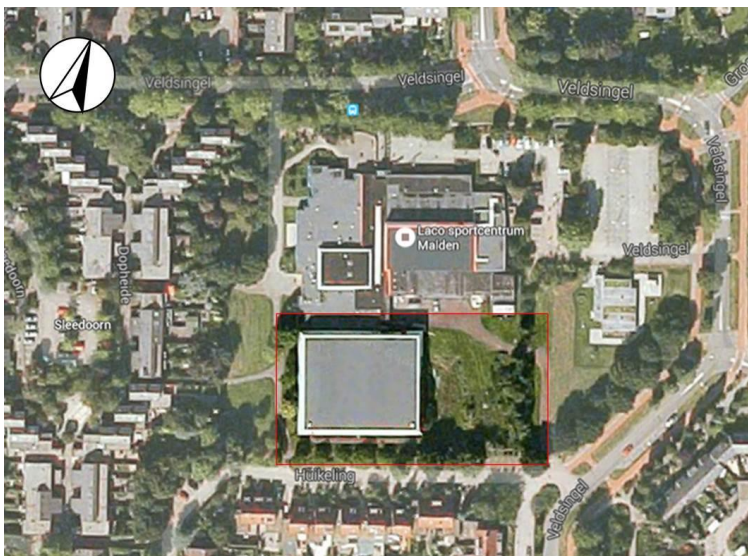
Het sportcentrum “De Veldschuur” bevindt zich in de dorpskern van Malden, gemeente Heumen (kaart 1). De wijk waarin het sportcentrum zich bevindt grenst aan de oostzijde aan het bosgebied “Maldens Vlak” wat zelf weer onderdeel uitmaakt van een uitgestrekt bosgebied tussen Malden, Nijmegen en Groesbeek. De wijk is ruim opgezet en kenmerkt zich door het vele groen tussen de woningen.

Het gebied waar de hollen zich bevinden bevindt zich direct ten oosten van de sporthal (zuidzijde van het complex, kaart 2) en is omrasterd maar wel toegankelijk voor dassen en andere dieren. Doordat echter de werkpoort in het raster altijd open staat is het gebied ook toegankelijk voor mensen. De amersfoortcoördinaten van de dassenburcht zijn 187,76 / 421,43.

In de zuidoosthoek van het gebied bevindt zich een dicht begroeid gronddepot en tegen de sporthal staan drie zeecontainers.

Kaart 1: Locatie Veldschuur Malden

Kaart 2: Onderzoeksgebied

4. Impact werkzaamheden

De werkzaamheden in het gebied zullen in verschillende fasen worden uitgevoerd. Op kaart 3 is de huidige situatie afgebeeld.

Kaart 3: Uitgangssituatie. Holen onder zeecontainers, direct langs sporthal en in het gronddepot (juli 2016).

De eerste fase bestaat uit het aanleggen van een nieuw sportcomplex (kaart 4). Dit zal volgens de planning in november 2017 starten en gereed zijn in september 2019. Begonnen zal worden met het bouwrijp maken van het werkgebied waarbij alle vegetatie binnen het werkgebied wordt weggehaald. Dit betekent ook dat de zeecontainers waar drie holten onder liggen weggehaald worden. Vervolgens wordt begonnen met het afgraven van het gebied. Het sportcomplex wordt verdiept aangelegd. Naast de verstoring die dit voor de Das teweeg zal brengen zal ook een deel van het gronddepot waar zich nu twee holten bevinden moeten worden afgegraven. Dit betekent dat vermoedelijk het gangenstelsel van deze burcht deels zal moeten worden vernietigd.

Kaart 4: Werkgebied aanleg nieuwe sportcomplex (november 2017 – september 2019)

Op het moment dat het nieuwe sportcomplex operationeel is wordt begonnen met de tweede fase. Deze bestaat uit de sloop van het oude sportcomplex (van september 2019 – januari 2020). Dit betekent dat het hol direct tegen de oude sporthal (foto 1) aan en waarschijnlijk ook de holen die zich onder de zeecontainers bevinden vernietigd moeten worden.

De derde en laatste fase (januari 2020 – april 2021) begint nadat het oude sportcomplex is gesloopt en bestaat uit de aanleg van de woningen op het gebied van het oude sportcomplex (kaart 5).

Kaart 5: eindsituatie (april 2021); in plaats van het oude sportcomplex nu woningen (de dassenholen staan nog afgebeeld ter illustratie)

Foto 1: Dassenhol naast af te breken sporthal

Geconcludeerd mag worden dat gezien de lange duur van de werkzaamheden (november 2017 – april 2021) en de daarbij behorende (deelse) vernietiging van de dassenholen het geen optie is om de Das aan zijn lot over te laten. De enige optie is de verplaatsing van de Das naar elders.

5. Plan van aanpak verplaatsing dassenburcht

5.1 *Passieve of actieve verplaatsing?*

Bij een passieve verplaatsing worden dassen door een ontmoedigingsbeleid, dat kan bestaan uit het geleidelijk verwijderen van de vegetatie rondom de dassenburcht, geleid naar een onbewoonde dassenburcht (bijburcht) in het territorium van de te verplaatsen dassenfamilie. Indien zo'n alternatieve locatie niet bestaat en er dus een kunstburcht aangeboden moet worden is de kans erg groot dat dassen of lang in hun oorspronkelijke burcht blijven zitten, of de alternatieve kunstburcht niet accepteren en gaan zwerven.

In de directe omgeving van de Veldschuur in Malden zijn geen (bij)burchten bekend. Op zich ook niet zo verwonderlijk omdat de das zich midden in een woonwijk bevindt.

Doordat er bovendien circa 3½ jaar bouwwerkzaamheden zullen plaats vinden in het plangebied ligt een passieve verplaatsing naar een alternatieve locatie nabij het plangebied als gevolg van die verstorende activiteiten sowieso niet voor de hand.

Er zal dus worden gekozen voor een actieve verplaatsing waarbij de dassen gevangen worden en vervolgens worden uitgezet in een kunstburcht in een ren.

Het beleid van Das&Boom en van het ministerie is om dassen in eerste instantie trachten te herplaatsen in het bestaande territorium van de te verplaatsen dassen.

In overleg met de gemeente Heumen is gekozen voor een gemeentelijk bosperceel aan de rand van de woonwijk tegen het bosgebied "Maldens Vlak". Dit vrijwel ondoordringbaar bosgebiedje bevindt zich circa 500 meter oostelijk van de oorspronkelijke burcht (kaart 6). Naast het feit dat de das het gebied hoogstwaarschijnlijk kent is er in de wijk voldoende mogelijkheden tot foerageren. De dassen van "De Veldschuur" hebben per slot van rekening al vanaf ten minste 2012 al in het gebied gewoond. Verder kan er uitwisseling optreden met de dichtstbijzijnde dassenburcht circa 500 meter ten zuiden van de uitzetlocatie.

Kaart 6: Uitzetlocatie

Op kaart 7 wordt een overzicht gegeven van de bij Das&Boom bekende bewoonde dassenburchten in een straal van circa 3 km vanaf de burcht “De Veldschuur”. Hierbij komt duidelijk naar voren dat er buiten het territorium van de “De Veldschuur” moeilijk nieuwe ongebruikte territoria zijn te vinden in de gemeente Heumen met uitzondering van de voedselschaarse bosgebieden.

Kaart 7: Uitzetlocatie en locaties dassenburchten binnen een straal van 3 km vanaf “De Veldschuur”
Blauwe cirkel = burcht “De Veldschuur”
Blauw rondje = uitzetlocatie
Rood rondje = bewoonde dassenburcht

5.2 Actieve verplaatsing

Plaatsing vangren

De planning is dat een paar maanden vóór de start van de bouwactiviteiten (circa september 2017) wordt begonnen met het vangen van de aanwezige das(sen). Ervaring heeft uitgewezen dat de zogenaamde “overval methode” (aanleg van het vangraster en plaatsen kooien binnen één dag) uitermate effectief is. Doordat het gebied waar de burcht zich bevindt niet erg groot is, is dit ook logistiek haalbaar. Van te voren zal al wel met behulp van camera's een inschatting moeten worden gemaakt over het aantal aanwezige dassen op de burcht.

De aanleg van de vangren dient in één dag gerealiseerd te zijn, want anders bestaat het gevaar dat dassen door de verstoring die zo'n aanleg met zich meebrengt de hoofdburcht verlaten en zich (tijdelijk) elders in het plangebied gaan vestigen.

De vangren wordt zo geplaatst dat alle hollen inclusief het ondergrondse gangenstelsel ruim binnen de vangren komen te liggen. Het raster dient onder de grond en aan de bovenkant van de ren naar binnen te worden omgeslagen om ervoor te zorgen dat tijdens de vangactie de dassen alleen via de vangkooien de ren kunnen verlaten.

Ook wordt het raster onder de grond naar buiten omgeslagen, om te voorkomen dat tijdens een vangactie zich mogelijk nog buiten de vangren bevindende dassen of vossen zich onder het raster doorgraven en zodoende een opening creëren, waaruit de dassen in de vangren zouden kunnen ontsnappen. Omdat de gevangen dassen in hun eigen territorium worden uitgezet is het niet ondenkbeeldig dat ze terug komen naar hun oude burcht. Om te voorkomen dat ze zich weer vestigen op de oude burcht is deze extra bescherming ook noodzakelijk.

Om diezelfde reden wordt ook aan de bovenkant van het raster een horizontale flap bevestigd naar de buitenzijde. Bovendien houdt dit ook nieuwsgierige katten en/of vossen tegen. Tijdens het onderzoek naar de dassen zijn deze meerdere keren aangetroffen op de dassenburcht.

Plaatsing uitzetren met kunstburcht

Op de uitzetlocatie is geen bestaande onbewoonde dassen- of vossenburcht aanwezig, waardoor een kunstburcht aangebracht zal moeten worden die zo moet worden aangelegd dat het een volwaardig alternatief is voor de te vernietigen dassenburcht. Dit betekent dat er een gangenstelsel moet worden aangelegd inclusief kamers (minimaal één per das). De grootte van de kunstburcht is afhankelijk van het aantal dassen dat zich bevindt in de te vernietigen dassenburcht. Deze kunstburcht dient al in de winter van 2016/2017 aangebracht te worden. Zo kan de grond van de kunstburcht goed inklinken, heeft de aan te brengen vegetatie de tijd om te groeien zodat er voldoende dekking is en verdwijnen de (geur)-sporen van de menselijke activiteiten zo veel mogelijk. De kans op acceptatie van de uitzetren door de dassen wordt hierdoor vergroot.

Ruim rond de kunstburcht wordt een dassenwerend raster geplaatst, om te zorgen dat de naar de kunstburcht verplaatste dassen gedurende een periode van 3 maanden kunnen wennen aan hun nieuwe woonplaats en de kans zo groot mogelijk wordt, dat de dassen in het gebied blijven.

Om te zorgen dat er zich geen dieren, en vooral geen dassen, vestigen in de nieuwe kunstburcht, dient het raster meteen na het realiseren van de kunstburcht te worden aangelegd. Aangezien de ren zich nabij een woonwijk met hoogstwaarschijnlijk veel katten bevindt dient de ren ook te worden beveiligd met een flap naar buiten zodat nieuwsgierige katten niet in de ren kunnen klimmen en er niet meer uit kunnen.

Compenserende maatregelen.

Omdat de gevangen dassen in hun eigen territorium blijven en er nauwelijks foerageergebied verloren gaat, zijn extra compenserende maatregelen boven de aanleg van een alternatieve burcht niet noodzakelijk.

Omdat het nu vrij ondoordringbare bosje tijdens de aanleg van de ren en de kunstburcht op bepaalde plekken voor mensen toegankelijker wordt is het wel van belang dat na vrijlating van de das(sen) het gebied weer ondoordringbaar wordt gemaakt met de aanleg van doornige beplanting zoals sleedoorn/meidoorn of hondsroos. Voordeel van deze struiken is bovendien dat hun vruchten eetbaar zijn voor de Das.

Inventarisaties dassenburcht

Om een goede schatting te kunnen maken van het aantal aanwezige dassen, vinden ongeveer een maand voor het daadwerkelijke vangen observaties plaats met behulp van camera's. Ook wordt het gebied buiten de later te plaatsen vangren gemonitord. Het is van belang om te zorgen dat voordat de daadwerkelijke vangactie plaats gaat vinden er zich hier geen dassen bevinden.

Plaatsing vangkooien en start vangactie

Nadat is geconstateerd dat de dassen zich bevinden in de hoofdburcht, kan begonnen worden met het daadwerkelijk vangen van de dassen (circa september 2017). Binnen één dag wordt een ren om de hoofdburcht aangebracht waarbij ter hoogte van de wissels kooien komen te staan die op scherp worden gezet. Mocht tijdens het vangen blijken dat er buiten de vangren dassen bevinden die terug willen naar hun burcht kunnen one-way poortjes worden aangebracht.

De vangkooien zijn voorzien van een zogenaamd GSM-alarm, zodat Das&Boom gealarmeerd wordt wanneer een vangkooi dicht valt.

Vanaf het moment dat de ren is geplaatst worden de dassen op de burcht bijgevoerd.

De gevangen dassen worden ter controle en voor het plaatsen van een chip naar een dierenarts gebracht. Daarna worden ze tijdelijk naar het opvangcentrum van Das&Boom gebracht. Pas als alle dassen gevangen zijn worden de dassen uitgetren.

Het is mogelijk dat tijdens het vangen blijkt dat er activiteit van dassen buiten de vangren plaats vindt. Nadat de dassen in de vangren zijn gevangen dienen in dat geval de vangkooien te worden verwijderd om deze dassen de mogelijkheid te bieden om terug te keren naar de hoofdburcht.

Het is echter nooit zeker, dat dassen die in zo'n tweede cyclus gevangen worden wel van de zelfde familie zijn. Het is ook mogelijk dat andere dassen het open gevallen territorium zijn binnengekomen. Om te voorkomen dat er dassen van verschillende families bij elkaar in een uitzetren geplaatst worden, is het dus onvermijdelijk deze dassen eerst op te vangen in een opvang. Op die locatie kunnen de dassen, die tijdens een tweede cyclus gevangen zijn, gecontroleerd verenigd worden met de oorspronkelijke groep.

Wanneer dassen van verschillende sociale groepen opgesloten zouden worden in een uitzetren, zou dat leiden tot gevechten en heel veel stress. In zo'n kunstmatige situatie waarbij dassen niet kunnen vluchten, zouden die gevechten kunnen doorgaan totdat er dassen sneuvelen.

Er wordt net zolang gevangen totdat er zich geen dassen meer in de vangren bevinden (controle met camera's) en er zich ook geen dassen meer bevinden in de directe nabijheid van de hoofdburcht. De vangren wordt leeg verklaard als er een maand lang geen activiteit meer wordt geconstateerd.

Op het moment dat er dassen in de uitzetren worden geplaatst wordt begonnen met het bijvoeren van deze dassen. In principe blijven de dassen drie maanden in de uitzetren, zodat de kans op acceptatie van deze locatie wordt vergroot. Mocht echter de vangactie zo lang duren dat de gewenperiode samenvalt met de kraamtijd, kan hiervan afgeweken worden.

Vernietigen dassenburcht en leefgebied

De dassenburcht in de vangren en de hollen in de nabijheid van de vangren dienen vernietigd te worden nadat er geconstateerd is dat er één maand na de vangst van de laatste das geen activiteit meer heeft plaatsgevonden in de vangren of direct daarbuiten. Het opengevallen territorium kan namelijk snel worden ingenomen door een andere dassenfamilie en een lege burcht is daarbij zéér aantrekkelijk. Omdat de dassen uit deze burcht binnen hun eigen territorium worden uitgezet is de kans op terugkeer van de oorspronkelijke bewoners echter groter.

Vlak voor het definitief vernietigen van de hollen dient nog een allerlaatste inspectie uitgevoerd te worden op bewoning door das. Naast de burcht dienen de overige potentiële burchtlocaties in het gebied te worden vernietigd (restant gronddepot, begroeide overhoekjes. Indien dit wordt nagelaten is de kans op terugkeer van dassen op de oude hoofdlocatie zeer reëel ondanks de aanwezigheid van een ren om de burcht heen. Ervaring uit het verleden toont dat overduidelijk aan.

Nazorg en monitoring

Nadat de uitzetren wordt geopend wordt het bijvoeren van de dassen in deze ren langzaam afgebouwd.

Om te achterhalen of de das(sen) deze locatie blijven gebruiken is een monitoringsonderzoek van belang.

6 Flora- en faunawet

Doordat de functionaliteit van de dassenburcht op de locatie “De Veldschuur” geheel verloren gaat door het (deels) vernietigen van de dassenburcht is een ontheffing nodig ex art. 75 van de Flora- en faunawet.

Door het verplaatsen van de das(sen) en het aanbieden van een alternatieve locatie binnen hun eigen territorium zal de staat van instandhouding van de Das niet verslechteren.